

PERIODONTIT VA GINGIVITNI DAVOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI HAQIDA ILMIY MAQOLA

Mirvohidova.N.M

EMU Universiteti, Toshkent, O'zbekiston

Kirish

Tish atrofidagi to'qimalarning sog'lomligi insonning umumiy sog'lig'iga bevosita ta'sir qiladi. Gingivit va periodontit – bu tishlarni ushlovchi yumshoq va qattiq to'qimalarning surunkali kasalliklari bo'lib, ular vaqtida davolanmasa, tish yo'qolishi va boshqa sog'liq muammolariga olib keladi. Periodontal kasalliklar — xususan, gingivit va periodontit — og'iz bo'shlig'idagi eng keng tarqalgan muammolardan biridir. Gingivit milk to'qimalarining yallig'lanishi bilan kechadi va agar erta aniqlanmasa, bu holat periodontitga o'tishi mumkin, bu esa tish to'qimalari va suyakka zarar yetkazadi. Hozirgi stomatologik imkoniyatlar, jumladan minimal invaziv usullar va regenerativ terapiyalar, periodontal kasalliklarni samarali boshqarish va bemor salomatligini yaxshilash imkonini beradi. Ushbu maqolada periodontit va gingivitni aniqlash, davolash va oldini olishning zamonaviy usullari ko'rib chiqiladi.

Patogenez

Kasallikning asosiy sababi — tish yuzasida hosil bo'lgan bakterial blyashka va tosh. Bakteriyalar milk to'qimalarida yallig'lanishga sabab bo'ladi, immun javob kuchayganda esa periodontal ligament va alveolyar suyakda rezorbsiyalar boshlanadi. Natijada periodontal cho'ntaklar chuqurlashadi va periodontit rivojlanadi. Gingivit – bu tish go'shtining yallig'lanishi bo'lib, odatda og'riqsiz va qaytarilishi mumkin. Belgilari: qizarish, shish, yengil qonash. Periodontit – gingivit rivojlanishi natijasida paydo bo'ladigan jiddiy kasallik. Tishni ushlovchi to'qimalar, suyak va ligamenti zararlanadi, tishlar siljib, ularni ushlovchi to'qima zararlangani hisobiga qimirlab qoladi.

Diagnostika usullari

- Klinik indikatorlar: choʻntak chuqurligi (probing depth), tish atrofidagi qon ketishi, milkning holati.
- Radiologik – rentgen yoki CHPJB yordamida suyak holati va suyak yoʻqolishini baholash.
- Bakteriologik va molekulyar testlar — masalan, patogen bakteriyalarni aniqlash uchun PCR (agar imkoniyat boʻlsa).

Davolash usullari

- Mexanik tozalash: scaling va root-planing — subgingival tosh va blyashkani olib tashlash, ildiz yuzasini silliqlash.
- Minimal invaziv va qoʻshimcha usullar: lazer terapiyasi, fotodinamik terapiya — bu usullar yalligʻlanishni kamaytirish, bakteriyalarni yoʻq qilish va toʻqima regeneratsiyasini stimulyatsiya qilishga yordam beradi.
- Regenerativ terapiyalar: PRF/i-PRF (trombotsit-boy plazma) yordamida yumshoq va suyak toʻqimalarini tiklash.
- Guided Tissue Regeneration (GTR): membrana va greft materiallari bilan toʻqima qayta tiklanishini ragʻbatlantirish.

Profilaktika va parvarish

Periodontal kasalliklarni oldini olishda quyidagi choralar muhim: tish gigiyenasiga rioya qilish, kuniga 2 martadan choʻtka, floss/ interdental choʻtka, kerak boʻlsa irrigator; shuningdek, har 6 oyda professional tozalash. Sogʻlom ovqatlanish, chekishdan saqlanish va umumiy salomatlikni kuzatish ham muhim.

Xulosa

Gingivit va periodontit — jiddiy sogʻliq muammosi boʻlishi mumkin, lekin erta tashxis va zamonaviy davolash bilan ularni eʼtibordan chetda qoldirmaslik mumkin. Minimal invaziv terapiyalar, regenerativ usullar va muntazam profilaktika periodontal salomatlikni yaxshilashda muhim rol oʻynaydi.

Bibliografiya

1. Barotova Sh.O. “Parodont kasalliklarini davolashda zamonaviy yondashuvlar: ilmiy asoslar va amaliy tajribalar”, 2009.
2. Imomova S. “Gingivit: sabablari, turlari, klinik belgilari va zamonaviy davolash usullari”, Journal of Analytical Synergy and Scientific Horizon, 2025.
3. “Parodontit” — Modern Science and Research, 2021.
4. “Petersen P.E. Oral cancer prevention and control – The approach of the World Health Organization. Oral Oncol. 2009;45(4):454–460.
5. “Zamonaviy stomatologiyada lazer texnologiyalarining oʻrni”, Yurt Faxri, 2025.
6. Laser therapy in periodontal treatment: benefits, risks, and future directions — MDPI mini-review.
7. i-PRF in periodontal regeneration — systematic review and meta-analysis.
8. Malamed SF. Handbook of Local Anesthesia. 7th Edition. Elsevier, 2019.